

Kristillisdemokratia

- vastuuta ja välittämistä

Periaateohjelma

1.1. Kristillisdemokratian kestävä arvopohja

Kristillisdemokraatit haluavat rakentaa yhteiskuntaa kristillisiin arvoihin perustuvana demokratiana. Kristillisillä arvoilla tarkoitetaan niitä yleispäteviä ja kestäviä arvoja, jotka nousevat Raamatusta sekä kristillisestä perinteestä ihmisten hyvän ja toimivan yhteiselämän pohjaksi.

Tässä ohjelmassa määritelty Suomen Kristillisdemokraattien arvopohja korostaa ihmisarvon kunnioittamista, perheen ja lähiyhteisöjen merkitystä, heikossa asemassa olevien puolustamista, ihmisten omaa yritteliäisyyttä sekä vastuunottoa paitsi itsestä myös lähimmäisistä ja luomakunnasta.

Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p. on avoin jokaiselle, joka yhtyy tämän periaateohjelman määrittelemiin arvoihin ja päämääriin.

1.2. Kristillisdemokraattien toimintaperiaatteet

Poliittisessa päätöksenteossa on aina kyse arvovalinnoista. Päättäjien arvostukset näkyvät linjavalinnoissa ja heijastuvat niin säädettäviin lakeihin kuin taloudellisiin ratkaisuihin. Kokemus on osoittanut, ettei yhteiskunta toimi terveellä tavalla, jos hylätään kymmenen käskyn ja lähimmäisenrakkauteen velvoittavan kultaisen säännön yleiseettinen perusta. Kristillisdemokraattinen liike on syntynyt eri maissa puolustamaan näitä kestäviä perusarvoja. Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p. on osa kansainvälistä, monimuotoista kristillisdemokraattista liikettä.

Puolueen kiinnostuksen kohteena ovat yhteiskunnallisen vaikuttamisen kaikki alueet, ja se palvelee arvoperustansa pohjalta kaikkia kansalaisryhmiä. Perusosastojen ja piirijärjestöjen rinnalla puolueessa toimivat nuorten, naisten ja ruotsinkielisten erityisjärjestöt sekä maahanmuuttajien ryhmät.

Sana "kristillis-" puolueen nimessä viittaa tietoiseen pyrkimykseen edistää kristillisiä perusarvoja ja toimia niiden pohjalta yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Kristinusko ei ole poliittinen ideologia, mutta kristillisdemokratia on. Kristillisdemokraatit pyrkivät

perustelemaan näkemyksensä niin, että jokainen ihminen elämänsä katsomuksesta riippumatta voi ymmärtää perustelut.

Politiikassa toimitaan eri elämänalueella kuin seurakunnissa. Poliittisena puolueena kristillisdemokraatit eivät ota kantaa kristillisten seurakuntien eivätkä muidenkaan uskontokuntien opillisiin katsomuksiin. Kristillisdemokraatit kuuntelevat kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen yhteiskuntaeettisiä kannanottoja, mutta määrittelevät itsenäisesti oman linjansa poliittisessa päätöksenteossa.

Yhteiskunnallisiin kysymyksiin on usein monta erilaista ratkaisua, joita voi oikeutetusti ajaa tai puolustaa. Etsittäessä ratkaisuja yhteiskunnallisiin kysymyksiin tulee olla ennakkoluuloton, yhteistyökykyinen ja luova. Tieteelliset tutkimustulokset ovat tarpeellisia, mutta ne eivät yksin riitä päätösten pohjaksi. Kansalaisten tahtoa edustavia päättäjiä tarvitaan arvioimaan päätettäviä asioita kokonaisvaltaisesti ja eri kansalaisryhmien kannalta. Heidän tulee perehtyä asioihin huolellisesti, kuunnella arvostaen kansalaisten mielipiteitä ja pyrkiä parhaansa mukaan lunastamaan vaalikampanjassa antamansa lupaukset.

Muillakin aatepohjilta voidaan päätyä kristillisdemokraatteja lähelle tuleviin arvojen korostuksiin ja johtopäätöksiin. Kristillisdemokraatit etsivät kussakin asiakysymyksessä yhteistyötä tavoitteiltaan samansuuntaisten ryhmien kanssa. Puolue haluaa sovitella eturistiriitoja ja rakentaa yhteisymmärrystä yhteiskunnallisten toimijoiden välillä.

Sana "-demokraattinen" puolueen nimessä viittaa siihen, että kristillisdemokraatit haluavat edistää demokratian toimivuutta ja aktiivista kansalaisyhteiskuntaa. Demokratiassa kansalaiset valitsevat vapailla vaaleilla itselleen edustajia päättämään yhteisistä asioista. Poliittisen toiminnan avoimuus ja julkisuus ovat välttämättömiä, jotta kansalaiset voivat arvioida valitsemiaan edustajia, heidän toimintatapojaan ja päätösten sisältöjä.

Ilman kestäväää arvoperustaa ihmisten, yhteiskunnan enemmistönkin, omatunto voi erehtyä vakavin seurauksin. Demokratian perustaksi ei pidä ottaa eettistä relativismia eli kaiken moraalin suhteellistamista. Moniarvoisuuden ja arvojen suhteellisuuden sijaan kristillisdemokraatit korostavat, että elämää suojelevat perusarvot sitovat kaikkia.

Demokratia on itsessään vain väline. Julkinen hallinto voi muuttua taakaksi, jos poliittiset päättäjät käyttävät sitä vain omaksi hyväkseen eivätkä kaikkien kansalaisten parhaaksi. Kristillisdemokratia vastustaa vallan keskittämistä pois tavallisten ihmisten vaikutuspiiristä ja kaikkia totalitarismin muotoja. Vallanjako lainsäädännön, toimeenpanon ja oikeudenkäytön välillä yhdessä monipuolisen tiedonvälityksen kanssa ehkäisee vallan keskittymistä yksittäisille päättäjille ja ryhmille.

1.3. Jokainen ihminen on ainutkertainen

Kristillisdemokraattien arvoista keskeisin on ihmisarvo. Kaikilla ihmisillä on täysi ihmisarvo, joka perustuu Jumalan luomistyöhön. Jokainen on ainutlaatuinen ja korvaamaton yksilö. Ihmisarvo perustuu ihmisen olemiseen, ei hänen tekemisiinsä tai kykyihinsä. Se on luovuttamaton riippumatta sukupuolesta, iästä, asemasta, uskonnosta, syntyperästä ja muista ominaisuuksista tai elämänvalinnoista.

Ihmisarvoa tulee kunnioittaa hedelmöityksestä alkaen luonnolliseen kuolemaan asti. Kristillisdemokraattien lähtökohtana on olla aina elämän puolella, olipa sitten kyse ihmisalkioiden käytöstä, abortista tai eutanasiasta. Elämän kunnioittamisen ja suojelemisen tulee olla periaatteena myös tieteellisen tutkimuksen rajoja määriteltäessä.

Kristillisdemokraattisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on ominaisuuksiensa ja ulottuvuuksiensa kokonaisuus: ihmisyyteen kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja hengellinen ulottuvuus. Jokaisen tulee saada kasvaa tasapainoisesti näillä kaikilla elämän alueilla.

Ihmisarvosta seuraavat ihmisoikeudet, jotka on lueteltu kansainvälisesti hyväksytyissä ihmisoikeusasiakirjoissa, kuten YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa, lapsen oikeuksien sopimuksessa ja naisten syrjinnän poistamista koskevassa yleissopimuksessa. Elämisen perustarpeet, kuten ruoka, asunto, turvallinen elinympäristö, hoiva, terveydenhuolto ja koulutus sekä mahdollisuus työhön ja toimeentuloon tulee turvata jokaiselle. Kristillisdemokraatit haluavat vaalia kaikkia ihmisoikeuksia ja toimia erityisesti niiden ihmisten oikeuksien puolesta, joita kohdellaan heidän ihmisarvonsa vastaisesti.

Ihmisoikeuksiin liittyvät aina velvollisuudet ja vastuu. Oikeus elämään tuo samalla velvollisuuden varjella sitä. Oikeuteen ilmaista itseään kuuluu velvoite rehellisyyteen. Oikeus koulutukseen merkitsee velvollisuutta itsensä kehittämiseen. Oikeuteen saada riittävä elanto liittyy velvollisuus nähdä itse vaivaa sen hankkimiseksi, mikäli ihminen on työhön kykenevä ja työtä on tarjolla.

Täysin yksilökeskeinen näkemys vapaudesta merkitsee usein vain vahvojen vapautta heikkojen jäädessä siitä paitsi. Kristillisdemokratia korostaa sitä, että ihmisen vapaus ja vastuu nivoutuvat erottamattomasti yhteen. Jokainen ihminen vastaa valitsemistaan teoista paitsi toisille ihmisille myös Jumalalle. Koska jokainen ihminen on epätäydellinen ja erehtyväinen, tarvitaan jatkuvaa itsearviointia. Tämä koskee myös puoluetta yhteisönä.

1.4. Perhe - yhteiskunnan perusyksikkö

Perhe on jokaisen ihmisen ensimmäinen yhteisö - paikka, jossa kasvetaan yhteiskunnan jäseneksi, vastuuseen itsestä ja toisista ihmisistä. Kodissa lasten ja nuorten tulisi saada perusturvallisuuden kokemus, kestävät arvot ja muut elämän eväät. Perhe on yhteiskunnan perusyksikkö, jonka hyvinvointi tai pahoinvointi vaikuttaa koko yhteiskuntaan.

Juridisesti perheen muodostavat puoliset tai äiti, isä ja lapset, joko biologisesti tai sosiaalisesti tai yksinhuoltajavanhempi ja hänen lapsensa. Laajasti ajateltuna myös isovanhemmat ja muut lähisukulaiset kuuluvat perheeseen, vaikka he eivät asuisikaan samassa taloudessa. Yksin asuvan voidaan ajatella kuuluvan tähän lähiomaisten muodostamaan perheyhteisöön.

Kristillisdemokraatit pitävät naisen ja miehen tasavertaiselle kumppanuudelle perustuvaa avioliittoa parhaana parisuhteen muotona. Hyvä avioliitto rakentuu keskinäiselle rakkaudelle, kunnioitukselle ja vastuulle. Yhteiskunnan tulee suosia asenteita, jotka edistävät uskollisuutta ja sitoutumista.

Avioliitto on paras kasvuperusta myös lapsille. Vanhemmilla on lastensa kasvatusoikeus ja -velvollisuus, jota yhteiskunnan tulee toimillaan tukea. Vanhemmat tarvitsevat aikaa ja mahdollisuuksia ottaa osaa lapsen elämään. Erilaisilla perhetuilla tulee luoda edellytyksiä tasapainoiselle perhe-elämälle ja perheiden omille valinnoille muun muassa lasten päivähoitomuotojen osalta.

Vanhempien välinen suhde on lapsen henkinen koti. Sen pysyvyys ja hyvinvointi ovat tärkeitä. Jos ne eivät toteudu, yhteiskunnan tulee auttaa lapsia ja heitä kasvattavia aikuisia niin, että lapset kärsivät mahdollisimman vähän toisen tai kummankin vanhemman puutteesta tai heidän ongelmistaan. Yksinhuoltajat, yhteishuoltajat ja uusperheiden vanhemmat tarvitsevat yhteiskunnan täyden tuen lasten huoltajina ja kasvattajina.

Lainsäädännössä tulee turvata jokaisen lapsen lähtökohtainen oikeus äitiin ja isään. Samaa sukupuolta olevien rekisteröityä parisuhdetta ei tule pitää tasavertaisena avioliiton kanssa.

1.5. Yhteisvastuuta lähimmäisistä yli rajojen

Yhteiskunnan arvot näkyvät siinä, miten se kohtelee heikoimpia jäseniään, kuten vanhuksia ja vammaisia. Vastuu apua tarvitsevista yhteisön jäsenistä pohjautuu käskyyn rakastaa lähimmäistä niin kuin itseään. Sitä voidaan kutsua yhteisvastuun periaatteeksi. Toimiminen yhteisen hyvän ja heikossa asemassa olevien puolesta menee oman edun tavoittelun edelle. Yhteisvastuu nousee kansalaisten asenteista ja elämänratkaisuista. Oikeudenmukaista ja välittävää yhteiskuntaa ei synny, elleivät yksittäiset kansalaiset itse valinnoissaan ota huomioon myös toisia ihmisiä.

Yhteisvastuun periaate ulottuu kotimaan rajojen yli. Ihmisarvon toteutumista edistävän muutoksen puolesta tulee työskennellä kaikkialla, missä esiintyy sortoa ja epäoikeudenmukaisuutta. Kristillisdemokraateille on tunnusomaista vastuun kantaminen kehitysmaissa suuressa köyhyydessä elävistä ihmisistä, sotien ja luonnonkatastrofien uhreista sekä pakolaisista. Vastuu ulottuu myös tuleviin sukupolviin. Yhteiskuntaa tulee rakentaa sosiaalisesti, henkisesti ja ekologisesti kestäväksi niin, ettei tulevien sukupolvien elämä kärsi tehdyistä valinnoista.

1.6. Kansalaistoiminta edistää hyvinvointia

Kristillisdemokraattien mielestä päätökset on tehtävä mahdollisimman lähellä niitä, joita ne koskevat. Vallankäyttöä pitää hajauttaa aina, kun se on järkevästi mahdollista. Lähipäätösperiaatteen mukaisesti yhteisen hyvän edistämistä koskeva vastuu tulee jakaa tasapainoisesti julkisen vallan, ihmisten vapaiden yhteenliittymien sekä perheen ja yksilöiden välillä.

Yhteiskunnan on tuettava kansalaisiaan ottamaan vastuuta itsestä ja läheisistä. Päätöshierarkiassa ylemmän toimijan ei tule ottaa tehtävää suoritettavakseen silloin, kun alempi kykenee suoriutumaan siitä itse. Kuitenkin ylemmän toimijan tulee aina tukea alempaa. Tämä periaate nousee yhteisvastuun vaatimuksesta. Sen mukaan tukeen ovat

oikeutettuja ne ihmiset, perheet ja yhteisöt, jotka tarvitsevat apua selvitäkseen tehtävistään. Avulla ja sen antamistavalla tulee pyrkiä saattamaan avuntarvitsijat nopeasti omille jaloilleen aina, kun se on mahdollista.

Kristillisdemokraatit korostavat aktiivisen kansalaistoiminnan keskeistä merkitystä osana toimivaa hyvinvointiyhteiskuntaa. Valtion ja kuntien tulee tukea kansalaisyhteiskunnan toimintaa eikä korvata sitä. Kansalaisten ja heidän yhteisöjensä aloitteellisuutta ja vastuullista vapautta tulee edistää. Yhteiskunnan tuen täytyy kohdella erilaisia yhteisöjä tasapuolisesti keskenään vertailukelpoisia järjestöjä ottaen huomioon missä määrin ne edistävät yhteistä hyvää ja kestäviä arvoja. Tasa-arvonäkökulman huomioon ottaminen kuuluu kaikille toimijoille, ja siksi tasa-arvo-osaamista on lisättävä kaikessa päätöksenteossa ja hallinnossa.

Paikallishallinnon lisäksi myös valtion ja Euroopan unionin on tuettava kansalaisyhteiskuntaa. Suomen kristillisdemokraatit haluavat kehittää unionitason yhteistyötä vain niissä kysymyksissä, joissa EU edistää yhteistä hyvää tai tarjoaa mahdollisuuden tehostaa kansallisia toimenpiteitä hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi. Tämä merkitsee tiukkaa pitäytymistä lähipääätösperiaatteeseen. Sen mukaisesti unioni käyttää toimivaltaansa vain, jos sen toiminta tuottaa lisäarvoa jäsenmaiden kansalliseen toimintaan. Kristillisdemokraatit arvostavat kansainvälisten yhteisöjen, kuten YK:n, merkitystä turvallisuuden ja maailmanlaajuisen hyvinvoinnin edistämisessä.

1.7. Oikeudenmukaisen talouden pelisäännöt

Kristillisdemokraatit kannattavat sosiaalista ja ekologista markkinataloutta, jossa yhteiskunta asettaa talouselämän toimintaa säätelevät puitteet. Sosiaalinen markkinatalous määrittelee toimintansa arvot ihmisarvoa kunnioittaen. Se etsii yhteistä hyvää ja pitää huolta niin työntekijöiden kuin asiakkaiden edusta. Ekologinen markkinatalous ottaa huomioon luonnon kestävävyn ja toimii sen ehdoilla.

Rehellinen yrittäjäyys ja työn tekeminen luovat pohjan hyvinvointipalveluiden rahoitukselle. Kristillisdemokraatit haluavat edistää yrittäjäyttä ja luoda siihen kannustavia oloja ja yhteiskunnallista arvostusta. Omaisuuden, palkan ja työn tulosten tulee jakautua oikeudenmukaisesti ja kannustaa yrittämiseen ja työntekoon. Yksityisomistus ja perintöoikeus ovat tärkeä osa yksilön ja perheen itsenäisyyttä.

Työntekijöitä on kohdeltava ihmisinä, ei tuotannonvälineinä. Työntekijöillä on oikeus järjestäytyä ammattiyhdistyksiin ja niiden kautta valvoa työsuhteisiin liittyviä etujaan. Työntekijöiden tulee saada riittävä palkka ja näin ansaita kohtuullinen elanto. Samanarvoisesta työstä tulee saada sama palkka.

Peruspalveluiden tuottamisessa julkisen sektorin oma palvelutuotanto on ensisijainen, mutta sitä on hyvä täydentää yksityisillä palveluilla. Eräillä tuotannonaloilla valtionomistuksen tulee olla etusijalla, koska niihin liittyy suuri julkinen, yhteiskunnan hyvinvoinnin ja turvallisuuden kannalta tärkeä palvelutehtävä.

1.8. Vastuu luomakunnasta velvoittaa

Luomakunnan arvo tulee sen Luojalta ja velvoittaa jokaista vastuuseen ympäristöstä. Kristillisdemokraatit haluavat turvata puhtaan ja tasapainoisen ympäristön tuleville sukupolville. Eläimiä tulee kohdella hyvin. Eliölajeja on varjeltava häviämistä sukupuuttoon. Veden, maan ja ilman saastuttaminen on saatava merkittävästi vähenemään ja ilmastomuutosta on kyettävä hillitsemään.

Julkisella vallalla on oikeus ja velvollisuus ympäristöä suojelemaan normiohjaukseen sekä ympäristöverojen ja -maksujen keräämiseen. Luonnonvaroja säästävän tekniikan kehittämistä ja käyttöönottoa on edistettävä. Ehtyvien luonnonvarojen käytöstä on pyrittävä siirtymään uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja energian säästöön. Kierrätystä, jätteiden lajittelua ja hyötykäyttöä on kehitettävä. Tuotantoprosessien parantamisen lisäksi tulee kansalaisia ohjata välttämään tarpeetonta ja tuhlailevaa kulutusta.

1.9. Kansainvälinen yhteistyö luo rauhaa

Kristillisdemokraatit suhtautuvat myönteisesti kansainväliseen yhteistyöhön ja haluavat toimia kristillisten perusarvojen edistämiseksi myös Euroopan unionissa ja kansainvälisessä politiikassa. Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p. on Euroopan Kansanpuolueen (EPP) liitännäisjäsen. On tärkeää, että yhteistyö erityisesti Pohjoismaiden kristillisdemokraattisten sisarpuolueiden kesken on tiivistä. Suomen kristillisdemokraatit haluavat uudistaa ja kirkastaa kansainvälisen kristillisdemokraattisen liikkeen arvoja.

Rauhanomaisen ja vakaan kansainvälisen toimintaympäristön vaaliminen edellyttää yhteistyötä muiden kansojen kanssa. Terve isänmaallisuus, aiempien sukupolvien työn ja oman kulttuuriperinnön arvostaminen luovat hyvän pohjan kohdata erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä. Myönteinen suhtautuminen vieraisiin kansoihin ja maahanmuuttajiin on kristillisdemokraateille ominainen piirre. Kristillisdemokraatit ovat aina myös olleet kiinnostuneita Lähi-idän tapahtumista ja Israelin asemasta.

Talouden maailmanlaajuinen yhdentyminen luo uusia markkinoita ja taloudellisen yhteistyön muotoja, mutta asettaa korkean palkkatason ja sosiaaliturvan maille haasteen sopeutua uudenaikaiseen työnjakoon sekä kilpailuun investoinneista ja työpaikoista. Sopeutumishaasteista huolimatta kristillisdemokraatit kannattavat maailmantalouden vapauttamista siten, että vähemmän kehittyneet maat saavat mahdollisuudet kehittyä.

Kristillisdemokraatit työskentelevät sen puolesta, että ihmisoikeuksia kunnioitettaisiin kaikissa maissa ja että sekä naisilla että miehillä olisi yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Kansainvälisten järjestöjen, ennen kaikkea Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen alajärjestöjen, toimintaa rauhan, ihmisoikeuksien ja muiden hyvinvointia lisäävien tavoitteiden puolesta tulee tehostaa.

Rauha on pitkälti oikeudenmukaisuuden tulos, sillä köyhyys ja epäoikeudenmukaisuus johtavat sotiin ja luonnonvarojen tuhoamiseen. Maailmassa tulee nopeasti vähentää äärimmäistä köyhyyttä ja estää kuolemia, jotka johtuvat aliravitsemuksesta, puhtaan juomaveden puutteesta tai helposti ehkäistävistä taudeista. Kaikkien lasten tulee päästä

salliseksi koulutuksesta. Rikkaiden maiden on autettava kehitysmaiden asukkaita nousemaan ahdingosta ihmisarvoiseen elämään. Kristillisdemokraatit ovat sitoutuneet YK:n vuosituhattavoitteisiin ja korottamaan Suomen ja koko EU:n alueen kehitysyhteistyövaroja 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

Hyväksytty KD:n XXVI sääntömääräisessä puoluekokouksessa Tampereella 17.6.2005.